CONSERVATION INTERNATIONAL
Cambodia

វគ្គបណ្តុះបណ្តាល
ស្តីពី
យេនឌ័រ និងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ

មាតិកា

ចំណងជើង

I. ផ្នត់គំនិត និងការប្រព្រឹត្តរបស់សង្គមមកលើកូនប្រុស និងស្រី
II. និយមន័យ
III. សមភាព និងសមធម៌យេនឌ័រ
IV. តួនាទីយេនឌ័រ
V. ទំនាក់ទំនងយេនឌ័រ
VI. យេនឌ័រ និងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ

I. ផ្នត់គំនិត និងការប្រព្រឹត្តិរបស់សង្គមមកលើកូនប្រុស និងស្រី

ជាទូទៅគ្រួសារ និងសហគមន៍ ភាគច្រើនមានការគិតទុក និងការប្រព្រឹត្តទៅលើកូនប្រុស និងកូនស្រីខុសៗគ្នា។ ការគិតទុកជាមុននេះត្រូវបានគិតទៅលើចំនុចមួយចំនួនដូចខាងក្រោមៈ

- ការទទួលបានការអប់រំ (កូនប្រុសរៀនបានច្រើនជាងកូនស្រី, កូនស្រីធំឡើងឆាប់ឲ្យរៀបការ)
- ការទទួលបានចំណីអាហារ (កូនប្រុសញាំុច្រើន ទទួលបានចំណីអាហារល្អៗបានច្រើនជាងកូនស្រី)
- សេរីភាពក្នុងការសេពគប់មិត្ត (កូនប្រុសសេពគប់មិត្តបានច្រើន, កូនស្រីឲ្យនៅផ្ទះ)
- កូនប្រុសក្លាហាន (ត្រូវបានបង្ហាត់ឲ្យមានភាពក្លាហាន) កូនស្រីសុភាព ត្រូវធ្វើការផ្ទះ មិនចាំបាច់រៀនច្រើនទេ និងជំរុញឆាប់រៀបការ។
- ការទទួលពត៍មានសង្គម (សុខភាព, ពត៍មានសង្គម)៖ កូនប្រុសចូលរួមក្នុងសង្គមច្រើនជាងកូនស្រី, ទទួលបានពត៍មានបានច្រើន និងហ៊ាននិយាយពីបញ្ហាសុខភាព។

II. និយមន័យយេនឌ័រ និងភេទ

យេនឌ័រ: គឺជាការកំណត់របស់សង្គម សហគមន៍ និងគ្រួសារ ពាក់ពន្ធ័នឹងការបែងចែក ពលកម្ម ការអប់រំ សិទ្ធិអំណាច លំដាប់ថ្នាក់ ឋានៈ និងតួនាទីរបស់កូនប្រុស ស្រី បុរស និងស្ត្រី ហើយផ្លាស់ប្តូរបាន។

ភេទ: គឺជាលក្ខណៈជីវសាស្ត្រ ពីកំណើតដែលធម្មជាតិបានកំណត់ហើយ មិនអាចផ្លាស់ប្តូរបាន។

ភាពខុសគ្នារវាងយេនឌ័រ និងភេទ

តួនាទីភេទ លក្ខណៈជីវសាស្ត្រ	តួនាទីយេនឌ័រ កំនត់ដោយសង្គម
មិនអាចផ្លាស់ប្តូរ និងកែប្រែបានទេ	**អាចផ្លាស់ប្តូរ និងកែប្រែបាន**
ឧទាហរណ៍: មានតែស្ត្រីទេ ដែលអាចមានផ្ទៃពោះ និងអាចបំបៅកូនដោយទឹកដោះម្តាយ និងមានតែបុរសទេ ដែលអាចផ្តល់មេជីវិតបាន។	ឧទាហរណ៍: ស្ត្រី និងបុរស អាចធ្វើការជាវិស្វករ និងអ្នកគ្រប់គ្រងបានដូចគ្នា។ ស្ត្រី និងបុរស អាចធ្វើការងារ ផ្ទះសម្បែង និងថែរក្សាកូនចៅបានដូចគ្នា។

III. សមភាព និងសមធម៌យេនឌរ័

សមភាពយេនឌរ័: គឺជាសិទ្ធិស្មើៗគ្នា ក្នុងការទទួលខុសត្រូវ និងឱកាសរបស់ស្ត្រី និងបុរស កុមារី និងកុមារា។

សមធម៌យេនឌ័រ:គឺជាការចេះយោគយល់ អធ្យាស្រ័យគ្នា និងការចេះមានទំនួលខុសត្រូវនៅក្នុងសង្គម និងរង្វង់គ្រួសារ។

IV. តួនាទី និងទំនាក់ទំនងយេនឌ័រ

១. ទំនាក់ទំនងយេនឌ័រ

គឺជាទំនាក់ទំនង ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមរវាងមនុស្សប្រុស និងស្ត្រី ជាពិសេសការបែងចែកអំណាចរវាង ពួកគេ ។ ទំនាក់ទំនងទាំងនោះ គឺការកសាង និងជុំរុញដោយសង្គម ។ ទំនាក់ទំនងយេនឌ័រនេះជះផលប៉ះពាល់ ដល់តួនាទីរបស់ស្ត្រី និង បុរស នៅក្នុងសង្គមឆ្ពោះទៅដល់ការបាត់បងផលប្រយោជន៍ របស់ស្ត្រី ។ ទំនាក់ទំនងយេនឌ័រពាក់ព័ន្ធទៅជួរស្ថាប័ន និងបញ្ហាសង្គម ជៀសជាងទំនាក់ទំនងបុគ្គលរវាង បុរស និងស្ត្រី។

២.តួនាទី

តួនាទីយេនឌ័រ ត្រូវបានចែកចេញជា ០៣សំខាន់ៗ។

- តួនាទីមានប្រាក់កំរៃ៖ គឺជាការងារទាំងឡាយដែលទទួលប្រាក់កំរៃមានដូចជា:

  ការងារមន្ត្រីរាជការ, លក់ម្ហូបអាហារ, ការងារអង្គការនានា, នេសាទ......
- តួនាទីគ្មានប្រាក់កំរៃ៖ គឺជាការងារទាំងឡាយដែលមិនទទួលបានប្រាក់កំរៃ ដូចជា: ការងារថែទាំកូន, ថែទាំផ្ទះសំបែង, ដាំស្លរ, កាប់អុស.....
- តួនាទីសហគមន៍៖ គឺជាប្រភេទការងារស្ម័គ្រចិត្ត និងជាការងារដែលជួយអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ដូចជា ធ្វើ និងជួសជុលសាលា, ធ្វើអនាម័យក្នុងភូមិ, ធ្វើបុណ្យក្នុងភូមិ និងការងារចូលរួមជាច្រើនក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ភូមិ ឃុំ សង្កាត់។

សារៈសំខាន់នៃការងារទាំង០៣ប្រភេទ៖ ការងារទាំងនេះមានតម្លៃ និងមានសារៈសំខាន់ដូចគ្នា មានទំនាក់ទំនង និងជួយបំពេញឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយមិនអាចកាត់ផ្តាច់មួយណាបានឡើយ។ ការងារផ្ទះបានជួយបំពេញឲ្យការងារក្រៅផ្ទះ រឺការងាររកប្រាក់ចំណូល ហើយក៏មិនអាចកាត់ផ្តាច់ការងារចូលរួមក្នុងការងារសហគមន៍ផងដែរ។ ឧទាហរណ៍៖ អ្នកចង់ទៅលក់ដូរនៅឯផ្សារ រត់ម៉ូតូឌុប រឺការងារសំណង់ បើគ្មានអ្នកធ្វើការងារផ្ទះ ដូចជាការដាំស្លរ ថែទាំផ្ទះសំបែង និងកូនចៅ អ្នកមិនអាចទៅធ្វើការងារទាំងនោះបានងាយស្រួលឡើយ។ ការជួយរំលែកការងារគ្នាទៅវិញទៅមក នឹងនាំមកនូវការឲ្យតម្លៃដល់គ្រួសារ និងធ្វើឲ្យគ្រួសារមានសុភមង្គល មានការរីកចំរើន ធ្វើឲ្យចំណេញពេលវេលា សម្រាប់ប្រកបរបរផ្សេងៗទៀត និងកាត់បន្ថយអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ។

៣. **សារៈសំខាន់នៃការចូលរួមរបស់ស្ត្រី**

- ស្ត្រីគឺជាធនធានមនុស្សដ៏សំខាន់ ស្ត្រីមានគំនិតប្រាជ្ញា ភាពវៃឆ្លាត អាចជាអ្នកធ្វើសេចក្តី សម្រេចចិត្ត និងអ្នកដឹកនាំ នៅគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ ។
- ស្ត្រី អាចយល់សុខទុក និងតម្រូវការពិតរបស់ស្ត្រីដូចគ្នា ។
- ស្ត្រី អាចបង្ហាញ/ធ្វើជាគំរូ អ្នកដឹកនាំល្អ ដល់ក្មេងស្រី និងសង្គមទាំងមូល ។

៤. សារៈសំខាន់នៃការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រ

- សង្គមមានការយល់ដឹង នឹងជ្រួតជ្រាបពីយេនឌ័រ
- វិភាគយ៉ាងលំអិត ពីភាពខុសប្លែកគ្នា ពីយេនឌ័រទៅក្នុងសង្គម
- បញ្ចូលបញ្ហាទាំងនោះ ទៅក្នុងគោលនយោបាយ ផែនការកម្មវិធី និង គម្រោងនានា

V. យេនឌ័រ និងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ

ធនធានធម្មជាតិ៖គឺជាធនធានដែលកើតឡើងដោយឯកឯង មានដូចជា ទឹក ដី ព្រៃ ពន្លឺព្រះអាទិត្យ ខ្យល់...។

ព្រែក/អូរ

ទន្លេ និងព្រៃលិចទឹក

ត្រី

ការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ៖ធនធានធម្មជាតិ បានផ្តល់នូវសារៈសំខាន់ណាស់ដល់ការរស់នៅរបស់មនុស្សលើភពផែនដី តាមរយៈផ្តល់នូវ អាហារ, ថ្នាំសង្កូវ, ទឹកស្អាត, ខ្យល់អាកាសបរិសុទ្ធ, មុខរបរចិញ្ចឹមជីវិត......។ ការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ប្រជាជននៅប្រទេសក្រីក្រ/ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ គឺអាស្រ័យទៅនឹងលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ ដូចជាការដាំដុះ, ការនេសាទ ជាដើម។ ក្នុងនោះស្ត្រីជាអ្នកដើរតួរយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិទាំងនេះ។ ពួកគេបានប្រើប្រាស់ធនធានទាំងនោះ ជាចំបងក្នុងការប្រកបរបរជាលក្ខណៈខ្នាតតូច និងធំ សម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិតក្នុងគ្រួសារ និងសហគមន៍។ក្នុងនោះ តាមរយៈសិក្សា ការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ ស្ត្រីអាចរកប្រាក់ចំណូលបាន ៩០%នៃប្រាក់ចំណូលសរុប ចំណែកបុរសអាចរកត្រលប់បានប្រហែល ៣០% ទៅ៤០%។

<u>បញ្ហាប្រឈម</u>៖នៅរយៈពេល ៥០ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី បានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំងជាងរយៈការនៃការកកើតរបស់មនុស្សលោក។ បញ្ហាទាំងនេះ បានកើតឡើងដោយសារតែកំណើនហួសហេតុនៃតម្រូវការរបស់មនុស្ស ដោយប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិលើសលប់តាមរយៈ៖

- ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ/ព្រៃលិចទឹក
- ការនេសាទត្រីហួសហេតុ
- ការបំពុលទឹកតាមរយៈការរស់នៅ/ឧស្សាហកម្ម/វារីអគ្គិសនី
- ការបំពុលខ្យល់តាមរយៈ បំភាយឧស្ម័នពុលក្នុងបរិយាកាស

ការចូលរួមរបស់ស្រ្តីក្នុងកិច្ចការពារធនធានធម្មជាតិ៖តាមរយៈបញ្ហាកើតឡើងខាងលើ ស្រ្តី,កុមារតូច និងមនុស្សវ័យចាស់ ជាជនដែលងាយរងគ្រោះជាងគេ។ ម៉្យាងទៀត ដោយសារតែមិនមានការចូលរួមរបស់ស្រ្តីក្នុងកិច្ចការពារធនធានធម្មជាតិ បានធ្វើឲ្យមានការបាត់បង់នូវសម្លេងមួយភាគធំក្នុងការការពារបរិស្ថាន។ ការចូលរួមរបស់ស្រ្តីក្នុងកិច្ចការពារធនធានធម្មជាតិ និងថែរក្សាបរិស្ថានគឺពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយនិរន្តភាព តាមរយៈការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តផ្សេងៗ។ ស្រ្តីអាចចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារធនធានធម្មជាតិតាមរយៈការបញ្ចូលសមាសភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការងារសហគមន៍ឲ្យបានច្រើនដើម្បីមានឱកាសដើម្បី

- បង្កើនសម្លេងកាន់តែច្រើនក្នុងកិច្ចការងារបរិស្ថាន តាមរយៈការប្រជុំលើកឡើងនូវបញ្ហាប្រឈមផ្សេងៗ
- ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ដោះស្រាយបញ្ហា លើកឡើងនូវផែនការផ្សេងៗ
- ផ្តល់ជាគំនិតយោបល់/ប្រឹក្សាយោបល់ដល់ក្រុមបុរសៗ